Feodor Mihailovici Dostoievski

MICUL EROU

Din memoriile unui necunoscut

Aveam pe atunci vreo unsprezece ani. Prin iulie, părinții mi-au dat voie să petrec o bucată de vreme într-un sat din împrejurimile Moscovei, la o rudă de-a noastră, domnul T., în casa căruia se adunaseră pe atunci vreo cincizeci de invitați, poate şi mai mulți... Nu mai țin minte anume câți erau, că nu i^am numărat. Domnea o atmosferă de voie bună şi larma nu mai contenea. Aveai impresia că petrecerea aceea n-o să se mai sfârşească niciodată. Gazda parc-ar fi jurat să-şi irosească în cel mai scurt timp toată averea ei uriaşă, ceea ce, de altfel, a şi izbutit acum de curând, cheltuind tot ce avusese până la ultima lețcaie, de-a ajuns în sapă de lemn. In fiecare moment soseau oaspeți noi – Moscova era doar la doi paşi de acolo, la o aruncătură de băț, aşa încât cei ce plecau nu făceau decât să lase loc noilor veniți, fără să tulbure veselia generală. Petrecerile se țineau lanț, distracțiile parcă nu mai aveau sfârşit. Când porneau călări pâlcuri-pâlcuri prin împrejurimi, când se plimbau prin pădure ori cu barca pe râu; picnicuri, dejunuri la iarbă verde, supeuri pe terasa cea mare a casei, împodobită cu trei rânduri de flori rare, care îmbălsămau aerul proaspăt al nopții

Feodor Mihailovici Dostoievski

MICUL EROU

Din memoriile unui necunoscut

Aveam pe atunci vreo unsprezece ani. Prin iulie, părinţii mi-au dat voie să petrec o bucată de vreme într-un sat din împrejurimile Moscovei, la o rudă de-a noastră, domnul T., în casa căruia se adunaseră pe atunci vreo cincizeci de invitaţi, poate şi mai mulţi… Nu mai ţin minte anume câţi erau, că nu i^am numărat. Domnea o atmosferă de voie bună şi larma nu mai contenea. Aveai impresia că petrecerea aceea n-o să se mai sfârşească niciodată. Gazda parc-ar fi jurat să-şi irosească în cel mai scurt timp toată averea ei uriaşă, ceea ce, de altfel, a şi izbutit acum de curând, cheltuind tot ce avusese până la ultima leţcaie, de-a ajuns în sapă de lemn. In fiecare moment soseau oaspeţi noi – Moscova era doar la doi paşi de acolo, la o aruncătură de băţ, aşa încât cei ce plecau nu făceau decât să lase loc noilor veniţi, fără să tulbure veselia generală. Petrecerile se ţineau lanţ, distracţiile parcă nu mai aveau sfârşit. Când porneau călări pâlcuri-pâlcuri prin împrejurimi, când se plimbau prin pădure ori cu barca pe râu; picnicuri, dejunuri la iarbă verde, supeuri pe terasa cea mare a casei, împodobită cu trei rânduri de flori rare, care îmbălsămau aerul proaspăt al nopţii, iluminată atât de viu, încât doamnele noastre, aproape toate drăgălaşe, păreau şi mai fermecătoare, cu feţele însufleţite de impresiile din timpul

zilei, cu ochii strălucitori, cu vorba plină de voioşie presărată cu râsete sonore ca nişte clopoţei. Se dansa, se făcea muzică, se cânta; iar dacă era înnorat, se organizau tablouri vivante, şarade şi proverbe, se jucau piese. Se iviseră ca din senin talente oratorice, povestitori iscusiţi şi meşteri în vorbe de duh.

Pe primul plan se şi situaseră câteva personaje mai marcante. Fireşte că erau nelipsite bârfeli şi pălăvrăgeli fără de care nu-i chip de trăit pe lumea asta şi milioane de oameni ar muri de plictiseală, ca muştele. Cum însă eu nu aveam decât unsprezece ani, ocupat fiind de cu totul alte lucruri, n-am băgat în seamă personajele acelea şi chiar dacă am observat câte ceva, era departe de a fi totul. Abia mai târziu mi-am mai adus aminte de unele lucruri. Ochii mei de copil nu puteau prinde decât înfăţişarea sclipitoare a spectacolului şi însufleţirea generală; strălucirea, zgomotul, toate lucrurile acestea, până atunci nemaivăzute şi nemaiauzite de mine, care m-au impresionat într-atât, încât în primele zile mai că-mi pierdusem capul.

Vorbesc mereu de cei unsprezece ani ai mei; fireşte, eram un copil, nimic mai mult. Multe din frumoasele doamne de faţă nu se gândeau, mângâindu-mă, la anii mei. Dar, ciudat lucru: mă stăpânea de pe atunci o senzaţie neînţeleasă, ceva necunoscut, străin inimii mele trezea în ea un freamăt, o făcea uneori să se aprindă şi să bată speriată şi o roşeaţă neaşteptată îmi îmbujora adesea obrajii. Uneori mă simţeam ruşinat şi chiar jignit de anumite privilegii care mi se acordau ca unui copil. Alteori mă copleşea un fel de uimire şi atunci mă retrăgeam departe de lume, ca şi cum aş fi vrut să mă reculeg, să-mi amintesc parcă de ceva ce mi s-ar fi întipărit foarte bine în minte până atunci, dar deodată aş fi uitat – ceva fără de care nu puteam nici în ruptul capului să mă arăt în ochii lumii, nu puteam trăi.

Alteori, în sfârşit, mi se părea că ascund ceva de toţi ceilalţi, ceva ce n-aş fi povestit nimănui, pentru nimic în lume, fiindcă, pui de om cum eram, mi-era ruşine până la

lacrimi de acest secret al meu. Curând, m-am simţit oarecum izolat în mijlocul iureşului de petreceri din jurul meu. Mai erau acolo şi alţi copii, însă fie cu mult mai mici, fie cu mult mai în vârstă decât mine. De altfel, nici nu-mi păsa de ei. Fireşte, nici nu mi s-ar fi întâmplat nimic, dacă nu m-aş fi aflat într-o situaţie deosebită. In ochii tuturor acestor frumoase doamne rămâneam mereu aceeaşi fiinţă mică, nedefinită, pe care le plăcea uneori s-o mângâie şi cu care puteau să se joace, de parcă aş fi fost o păpuşică. Mai cu seamă una din ele, o blondă fermecătoare, cu un păr bogat şi vaporos cum n-am mai văzut nicicând după aceea şi, probabil, nici nu voi mai vedea vreodată în viaţă, părea c-ar fi jurat să nu mă lase în pace. Râsul ce răsuna mereu în jurul nostru, stârnit clipă de clipă de neaşteptatele, nebunaticele ei ieşiri faţă de mine, mă făcea să intru în pământ, dar pe ea o înveselea; era vădit că-i face o imensă plăcere. Într-un pension, între prietene, s-ar fi cuvenit, desigur, să i se spuie ştrengăriţă. Minunat de frumoasă, avea ceva care te făcea să nu-ţi mai iei ochii de la dânsa. De bună seamă, nu aducea câtuşi de puţin cu domnişoarele acelea sfioase, bălăioare, albe ca puful şi gingaşe ca şoriceii albi sau ca nişte fete de preot protestant. Nu prea înaltă şi cam durdulie, avea totuşi trăsături gingaşe şi fine, minunat desenate. Un fel de fulgere îi străluminau mereu obrazul şi întreaga ei făptură era ca o flacără, uşoară, vie, sprintenă. Ochii ei mari, larg deschişi parcă aruncau scântei; strălucirea lor amintea diamantele. N-aş da în viaţa mea asemenea ochi albaştri, strălucitori, pentru toţi ochii negri din lume, fie ei şi mai negri decât cele mai negre priviri andaluze. De altfel şi blonda mea făcea, pe drept cuvânt, cât faimoasa brună slăvită de acel mare şi ilustru poet care jurase, în minunatele sale versuri, pe întreaga Castilie1, că e gata să-şi frângă toate oasele, numai de i-ar fi îngăduit să atingă, măcar cu vârful unui deget, mantia adoratei. La toate acestea mai trebuie adăugat că frumoasa mea era cea mai veselă dintre toate frumoasele lumii, cea mai

nebunatică ştrengăriţă, veşnic râzând, zglobie ca un copil, cu toate că era femeie măritată de cinci ani. Râsul nu-i părăsea o clipă buzele proaspete ca trandafirul care abia apucă să-şi deschidă dimineaţa, cu cea dintâi rază a soarelui, bobocul roşu, înmiresmat, pe care încă nu s-au zvântat picăturile mari şi reci de rouă.

Îmi amintesc că a doua zi după sosirea mea se organizase un spectacol de amatori. Sala era, cum se spune, plină ochi, nu găseai un locşor liber. Nu mai ţin minte de ce anume întârziasem, aşa că a trebuit să rămân tot timpul în picioare. Cum însă jocul plin de voioşie mă atrăgea tot mai mult, m-am strecurat încetul cu încetul până în rândurile din faţă, unde m-am şi sprijinit, în cele din urmă, în coate, pe speteaza fotoliului în care sta o doamnă. Era chiar blonda mea, dar pe atunci nu ne cunoşteam. Şi iată că, nu ştiu cum, privirea mi-a zăbovit pe umerii ei minunat de rotunzi, ispititori, plinuţi şi albi ca spuma laptelui, cu toate că îmi era absolut indiferent la ce să mă uit: la umerii frumoşi de femeie ori la boneta cu panglici de foc ce acoperea părul cărunt al respectabilei doamne din rândul întâi. Alături de blondă şedea o domnişoară trecută, una din acele fete bătrâne care, cum mi s-a mai întâmplat să observ mai târziu, se tot învârtea mereu prin apropierea femeilor tinere şi frumoase, alegându-le pe acelea care nu alungă din preajma lor tineretul. Dar nu despre asta e vorba. De îndată ce domnişoara aceea bătrână şi-a dat seama de atenţia cu care mă uitasem, s-a aplecat spre vecina ei şi i-a şoptit ceva, chicotind, la ureche. Vecina s-a întors imediat şi-mi amintesc cum ochii ei de foc mi-au aruncat în penumbră o privire atât de arzătoare, încât am tresărit ca ars. Frumoasa femeie îmi zâmbi.

— Iţi place spectacolul? Mă întrebă ea, privindu-mă ţintă, şăgalnic şi maliţios.

— Da, i-am răspuns, continuând s-o privesc cu o uimire care, vădit, o măgulea.

— Şi de ce stai în picioare? Ai să oboseşti. N-ai găsit loc?

— Tocmai că n-am găsit, i-am răspuns, de astă dată preocupat mai mult de grija ce mi-o arăta decât de ochii ei scânteietori şi bucurându-mă din suflet că s-a găsit în sfârşit o inimă caritabilă căreia să-i împărtăşesc necazurile mele. Am căutat un loc, dar '; toate sunt ocupate, adăugai, plângându-mă parcă de faptul că nu era niciunul liber.

— Vino încoace, îmi răspunse îndată, gata să ia orice hotărâre şi să facă orice năzbâtie i-ar fi trecut prin capul ei uşuratic. Vino-n-coace şi stai pe genunchii mei.

— Pe genunchi?… Repetai oarecum încurcat.

Cum am mai spus, privilegiile ce mi se acordau începuseră să mă jignească şi să mă intimideze de-a binelea. Doamna de lângă mine mersese mai departe decât toate, parcă anume ca să-şi bată joc de mine. De altfel, sfios şi ruşinos cum eram, de la un timp mă simţeam intimidat în special în faţa femeilor, ceea ce acum m-a făcut să mă fâstâcesc rău de tot.

— Ei da, pe genunchii mei! De ce nu vrei să te aşezi pe genunchii mei? Stăruia vecina mea, râzând din ce în ce mai tare, izbucnind chiar în cele din urmă, nu ştiu de ce, în hohote de râs, încântată, poate, de ideea ei ori de fâstâceala mea. Atâta îi trebuia.

M-am înroşit şi am început să mă uit sfios jur împrejur, cău-tând cum aş putea să mă retrag. Mi-o luă însă înainte, apucându-mă de mână, tocmai ca să nu mai pot pleca şi, atrăgând-o spre ea, începu deodată, spre marea mea uimire, s-o frământe cu degetele ei mici, jucăuşe şi fierbinţi care mi le strângeau pe ale mele atât de tare, încât trebuia să mă stăpânesc ca să nu ţip de durere şi să nu mă strâmb în acelaşi timp oum nu se poate mai caraghios. Eram din cale-afară de uimit, de nedumerit şi chiar speriat, vă-zând că există pe lumea asta doamne atât de nostime şi atât de rele, care să vorbească cu băieţi de seama mea asemenea lleacmi şi să-i ciupească în acelaşi timp atât de dureros, nu ştiu de ce şi încă în văzul tuturor. Se vede că pe mutra mea nenorocită se citeau totodată nedumeririle mele, pentru că

şstrengăriţă îmi râdea în faţă ca o nebună, continuând să-mi ciupească şi să-mi frângă din ce în ce mai tare bietele mele degete. Nu mai putea de bucurie că reuşise să născocească o năzbâtie, făcând de râs un biet băieţaş, zăpăcindu-l de-a binelea. Eram într-o situaţie desperată. Mai întâi de toate, muream de ruşine, pentru că aproape toţi cei din jurul nostru se întorseseră spre noi, unii miraţi, alţii râzând, căci înţeleseseră imediat că frumoasa doamnă se apucase de şstrengării. Afară de asta, mă stăpâneam cu greu să nu ţip, fiindcă îmi frângea degetele cu un fel de înverşunare, tocmai pentru că nu ţipam; mă hotărâsem să rabd durerea ca un spartan, de teamă să nu stâr-nesc vâlvă prin ţipătul meu, după care nici nu ştiu ce m-aş fi făcut. In culmea desperării, începui în cele din urmă să mă lupt, să-mi smulg' mâna; dar tirana mea era cu mult mai puternică. In sfârşit, n-am mai putut răbda şi am ţipat. Atâta aşteptase şi ea! Într-o clipă una şi lăsat în pace, întorcându-se, de parcă nici n-ar fi fost nimic, nici o şstrengărie, întocmai ca un şcolar, care, de îndată ce profesorul s-a întors cu spatele, a şi făcut o poznă, undeva, pe-alături, a ciupit vreun băieţaş mai mic şi mai firav şi i-a dat un bobârnac, un cot sau un picior, pentru ca în clipa următoare să se instaleze iarăşi frumos, cu nasul în carte şi să înceapă a-şi tqci lecţia, în aşa fel, încât domnul profesor care, auzind gălăgia, se şi repezise la el ca un vultur, să rămână cu buzele umflate.

Spre norocul meu, însă, în momentul acela atenţia tuturor fusese atrasă de jocul de mare artă al gazdei noastre care deţinea rolul principal în distribuţia piesei, o comedie de a lui Scribe. Pe când toată lumea aplauda, eu m-am strecurat pe furiş din rândul meu şi m-am pitit în colţul opus al sălii, în dosul unei coloane, de unde priveam cu groază spre locul unde sta perfida şi frumoasa doamnă. Mai râdea încă, acoperindu-şi guriţa cu o batistă. Şi s-a tot uitat mult timp înapoi, căutându-mă cu privirea prin toate ungherele sălii, regretând pesemne mult că încăierarea noastră poznaşă se

terminase atât de repede şi gândindu-se, poate, ce altă ştrengărie să mai facă.

Aşa am făcut cunoştinţă cu ea; şi din seara aceea s-a ţinut scai de mine. Mă urmărea fără măsură şi fără ruşine; mă persecuta, mă tiraniza. Comicul felului ei de a fi cu mine ieşea din faptul că se pretindea îndrăgostită la nebunie de mine şi mă făcea de râs în văzul tuturor. Fireşte că, sfios şi sălbatic cum eram, ajungeam până la lacrimi, iar uneori, exasperat peste măsură de această situaţie penibilă, în momente critice şi deosebit de şrele, eram gata-gata să mă iau la bătaie cu vicleana mea adoratoare. Candoarea şi deznădejdea mea păreau să-i insufle o neţărmurită dorinţă de a mă urmări până în pânzele albe. Era neîndurătoare, iar eu nu mai ştiam unde să mă ascund de ea. Râsul ce răsuna în jurul nostru, provocat de ea, cu pricepere, nu făcea decât s-o îndemne la noi şi noi ştrengării. In cele din urmă, ajunsese cam prea departe cu glumele ei. Când mă gândesc acum, îmi dau seama că-şi îngăduia, într-adevăr, mult prea mult cu mine, copilul de atunci.

Aşa era însă firea ei – de ştrengăriţă în toată legea. Am auzit mai târziu că cel mai mult o răsfăţa propriul ei soţ, un om foarte dolofan, foarte mic de statură şi foarte roşu la faţă, foarte bogat şi foarte ocupat, cel puţin în aparenţă. Mobil şi agitat, nu putea sta două ore în şir în acelaşi loc. Se repezea în fiecare zi, uneori şi de două ori pe zi, până la Moscova, asigurându-ne mereu că are treabă. Cu greu ai fi putut găsi un om mai vesel şi mai bun decât bărbatul acesta comic şi totuşi foarte cumsecade. Îşi iubea soţia până la slăbiciune, de-ţi era chiar milă de el; o adora cum adori o zeitate.

Îi acordase deplină libertate. Soţia lui avea o mulţime de prieteni şi prietene. In primul rând, puţini erau cei care să n-o îndrăgească şi apoi, fluşturatica femeie nu se arăta prea pretenţioasă în alegerea prietenilor, cu toate că, în fond, prin firea ei, era mult mai serioasă decât ar reieşi din cele relatate până aici. Dintre toate prietenele sale, cel mai mult

se ataşase însă de o tâ-nără doamnă, o rudă depărtată care se afla acum şi ea, printre, invitaţi. Între ele se înfiripase un fel de legătură delicată, plină de rafinament, din cele ce se nasc uneori din întâlnirea a două carac- ' tere cu totul diferite: unul mai grav, mai profund şi mai curat decât celălalt; al doilea, care i se supune cu dragoste, cu profundă modestie şi cu nobilul sentiment al propriei sale valori, simţind întreaga superioritate a celui dintâi şi închizând în inima sa această prietenie ca o fericire. În cazurile acestea se naşte tocmai acel gingaş şi nobil rafinament în relaţiile dintre cele două fiinţe: de o parte, dragoste şi infinită condescendenţă, de cealaltă parte, dragoste şi stimă, o stimă care merge până la un fel de teamă de a se vedea diminuat în ochii celui pe care-l iubeşti atât de mult, până la dorinţa aprigă, ferventă, de a se apropia cu fiecare pas din viaţă, din ce în ce mai mult, de inima lui. Cele două prietene erau de aceeaşi vârstă; dar între ele exista o deosebire nemăsurată în toate, începmd cu genul de frumuseţe. M-me M. era şi ea foarte frumoasă, dar frumuseţea ei avea ceva aparte, care o făcea să se distingă printre toate aceste femei drăguţe; chipul ei avea ceva care atrăgea irezistibil toate simpatiile, sau, mai bine zis, trezea un sentiment de afecţiune nobilă, sublimă, în sufletul oricărui om ce-i ieşea în cale. Există în lumea asta asemenea fiinţe fericit înzestrate. Alături de ea, orice om se simţea mai bine, mai în voie, înconjurat de căldură; şi totuşi ochii ei mari şi trişti, plini de foc şi vrajă, aveau o privire plină de nelinişte şi sfială, stăpâniţi parcă de o permanentă teamă de ceva cumplit şi duşmănos. Şi sfiala aceasta ciudată aşternea uneori o asemenea melancolie pe trăsăturile ei dulci şi blânde, ca pe chipurile luminoase ale madonelor italiene, încât, privind-o, te simţeai curând tot atât de trist, ca şi cum ai fi purtat în suflet propria ta durere. In chipul acesta palid şi supt, prin frumuseţea desăvârşită a trăsăturilor pure şi regulate şi prin severitatea melancolică a unei dureri ascunse, înăbuşite, se mai întrevedea încă adesea chipul ei

de mai înainte, copilăreşte luminos, imaginea anilor încă atât de apropiaţi, plini de încredere şi, poate, de fericire naivă, zâmbetul blând, dar şovăielnic şi sfios. Toate acestea te impresionau puternic, născând involuntare simpatii pentru această femeie, aşa fel, încât în inima oricui se înfiripa fără voie o grijă fierbinte şi dulce care de îndată te făcea s-o simpatizezi cu căldură şi te apropia de ea. Părea rezervată, tăcută, deşi, de bună seamă, nu există fiinţă mai atentă şi mai iubitoare când cineva avea nevoie de compătimire. Există femei care par destinate să fie pururea surori de caritate. În faţa lor poţi să nu ascunzi nimic, cel puţin nimic din durerile şi suferinţele ce le porţi în suflet. Dacă suferi, te poţi apropia de ele cu îndrăzneală şi nădejde, fără teamă să le plictiseşti, fiindcă puţini sunt cei care ştiu câtă dragoste şi neţărmurită răbdare, câtă compasiune şi generoasă iertare cuprinde câte o inimă de femeie. Adevărate comori de simpatie, de mângâiere şi nădejde zac în aceste inimi curate, atât de des rănite la rândul lor, deoarece inima care iubeşte mult – suferă mult; dar rana este ascunsă cu grijă de privirile curioase, căci de cele mai multe ori durerea adâncă tace şi se ascunde. Pe ele, în schimb, nu le înspăimântă nici gravitatea unei răni străine, nici puroiul ori mirosul greu pe care-l exală. Cel care se apropie de asemenea fiinţe devine numai prin aceasta demn de ele; ele altfel, ele par a fi născute pentru lapte eroic<3., t Doamna M. era înaltă, mlădioasă, zveltă, poate chiar prea subţire. Mişcările ei erau inegale: când încete, line şi chiar pătrunse de oarecare gravitate, când copilăreşte impetuoase; în gesturile ei se ghicea în acelaşi timp şi un fel de supunere sfioasă, ceva ca un freamăt; părea expusă oricărei primejdii, fără a cere nimănui nimic, fără a cere ocrotire.

Spuneam mai înainte că îndrăznelile regretabile ale viclenei blonde mă umpleau de ruşine şi durere, mă răneau adânc. Mai aveam pentru aceasta încă un motiv secret, ciudat, prostesc, pe care-l ascundeam; din cauza lui

tremuram ca un nenorocit, chiar şi gândindu-mă numai la ea, singur, cu mintea răvăşită, undeva, în vreun ungher întunecat şi tainic, unde nu pătrundeau privirile inchizitoriale, batjocoritoare de ştrengăriţei cu ochi albaştri. Numai la gândul acesta muream de ruşine, de sfială şi de teamă. Într-un cuvânt, eram îndrăgostit; adică, nu! Spun prostii: asta era cu neputinţă. Dar atunci de ce dintre toate chipurile din jurul meu numai unul singur îmi captiva atenţia? De ce numai pe ea îmi plăcea s-o urmăresc din ochi, cu toate că nu-mi ardea de loc pe vremea aceea să umblu după doamne şi să caut să le cunosc. Aceasta se întâmplamai ales seara, pe vreme rea, când ne adunam toţi în casă şi când eu, pitit singur-singurel undeva într-un ungher, mă uitam fără rost peste tot, negăsindu-mi dbsoîut nici un fel de altă ocupaţie, deoarece, în afară de persecutoarele mele, nimeni nu prea vorbea cu mine; în asemenea seri mă plictiseam de moarte. În ceasurile acelea cercetam atent chipurile din jurul meu, căutam să prind câte ceva din conversaţiile pe care de multe ori nu le înţelegeam de loc; şi tocmai atunci privirea dulce, zâmbetul biînd şi frumosul chip al doamnei M. (pentru că ea era femeia aceea) nu ştiu de ce reţineau atenţia mea fermecată şi această impresie stranie, nedesluşită, dar nespus de dulce nu se mai ştergea din mintea mea. Uneori, ore în şir nu mă puteam smulge din contemplarea ei; învăţasem pe de rost orice gest, orice mişcare a ei, studiasem fiecare inflexiune a glasului ei plin, argintiu şi totuşi puţin voalat. Şi, lucru ciudat, din tot ce observasem, m-am ales, pe lângă o sfioasă şi dulce impresie, cu un fel de curiozitate de neînţeles. Parcă mă zbăteam să pătrund o taină…

Cel mai chinuitor pentru mine era să fiu ţinta ironiilor în prezenţa doamnei M. Aceste ironii şi aluzii comice mi se păreau chiar înjositoare. Şi când toată lumea izbucnea în râs, distrându-se pe socoteala mea, uneori chiar cu involuntara participare a doamnei M., fugeam de persecutoarele mele, plin de deznădejde, buimac de durere

şi mă refugiam la etajul de sus, unde stăm toată ziua singur, neîndrăznind să mă mai arăt în salon. De altfel, nu înţelegeam încă nici eu pricina ruşinii mele, nici a emoţiilor prin care treceam – nu eram conştient de întregul proces. Cu doamna M. aproape că nu schimbasem încă nici două vorbe şi fireşte, nici n-aş fi îndrăznit s-o fac. Dar iată că, într-o seară, după o zi cât se poate de nesuferită pentru mine, mort de oboseală, am rămas în urma celorlalţi la plimbare; căutam să mă strecor spre casă tra-versând grădina. Într-o alee mai retrasă, am zărit-o pe doamna M. Era singură, de parcă şi-ar fi ales cu tot dinadinsul un loc atât de izolat şi şedea cu capul plecat, dusă pe gânduri, frământându-şi batista. Cufundată în meditaţie, nici nu m-a auzit apropiindu-mă de ea.

Când m-a zărit, s-a ridicat repede de pe bancă, s-a întors cu spatele şi am observat că-şi şterge pe furiş ochii cu batista. Plângea. După ce şi-a ^ters lacrimile, mi-a zâmbit şi a pornit alături de mine spre casă. Nu mai ţin minte despre ce anume am vorbit; dar mereu căuta să mă depărteze de ea, sub fel de fel de pretexte: ba cerea să-i rup o floare, ba să văd cine vine călare pe aleea de alături. Şi cum mă depărtam de ea, ducea iarăşi batista la ochi şi-şi ştergea neascultătoarele lacrimi care, nevrând nicicum să se potolească, se adunau mereu în inima ei şi se revărsau din sărmanii ei ochi. Îmi dădeam seama că prezenţa mea o stinghereşte, căci mereu căuta să mă îndepărteze; vedea şi ea că înţeleg totul, dar nu se putea stăpâni şi aceasta îmi sfâşia şi mai mult inima. Eram furios pe mine în momentul acela, ajunsesem aproape la desperare; mă blestemam pentru stângăcia şi neinventivitatea mea; şi totuşi nu-mi venea în minte cum să mă despart de ea mai potrivit, fără să se bage de seamă că i-am observat durerea. Mergeam însă alături de ea, cuprins de o tristă uimire, chiar de teamă, cu desăvârşire pierdut, negăsind, hotărât, nici un cuvânt pentru a continua convorbirea noastră care şi aşa nu se închega de loc.

Întâlnirea aceasta mă surprinsese în aşa măsură, încât toată seara am urmărit-o pe furiş pe doamna M. cu o avidă curiozitate, fără să-mi pot lua ochii de la ea. Mi s-a întâmplat însă de două ori ca ea să surprindă pe neaşteptate privirile mele insistente. Când îmi prinse a doua oară privirea, îmi zâmbi. A fost singura dată când a zâmbit în seara aceea. Tristeţea mai flutura pe faţa ei, foarte palidă acum. Vorbea tot timpul încet cu o doamnă în vârstă, o bătrână rea şi cârcotaşă, pe care nimeni n-o putea suferi din cauza obiceiului ei de a spiona şi a bârfi; se temeau însă toţi de ea şi de aceea, vrând-nevrând, se sileau s-o îmbuneze în fel şi chip.

Pe la zece seara, a sosit soţul doamnei M. Până atunci o urmărisem cu cea mai mare atenţie, fără să-mi iau ochii de la chipul ei trist; când a intrat pe neaşteptate soţul ei, am văzut-o tresărind, iar chipul ei, din palid cum era, se făcu alb ca varul. Reacţia era atât de vădită, încât au observat-o şi ceilalţi: am prins un crâmpei de convorbire din care am reuşit să înţeleg că biata doamnă M. nu o ducea prea bine. Se spunea că bărbatul ei era gelos ca un maur, dar nu din dragoste, ci din vanitate. Înainte de toate era un european, un om ce mergea în pas cu vremea, făcând caz şi fălindu-se cu ideile sale noi. Ca înfăţişare, era un bărbat cu părul negru, înalt şi deosebit de voinic, cu favoriţi după moda europeană, cu faţa rumenă de om satisfăcut de el însuşi, cu dinţii albi ca zahărul şi o ireproşabilă ţinută de gentleman. Trecea drept om deştept. Aşa este apreciată în unele cercuri o specie deosebită de oameni, îmbuibaţi pe seama altora, care nu fac absolut nimic, nu vor să facă absolut nimic şi au, din cauza eternei lor trândăvii, un boţ de grăsime în loc de inimă. Îi auzi mereu spunând că nu pot face nimic din cauza unor împrejurări foarte încurcate, vitrege, care „le istovesc geniul” şi din pricina asta „ţi-e mai mare jalea să te uiţi la ei”. Fraza asta solemnă este „un mot d'ordre” * al lor, parola şi deviza lor, pe care ghiftuiţii o repetă pretutindeni, în orice moment, plictisind toată lumea

cu aceste tartuffe-isme şi vorbe goale. De altfel, unii dintre caraghioşii aceştia care nu izbutesc să-şi găsească nici o ocupaţie – şi, la drept vorbind, nici n-au căutat-o vreodată – vor cu tot dinadinsul să convingă pe toţi că în loc de inimă nu au un boţ de grăsime, ci, dimpotrivă, ceea foarte profund – ce anume, n-ar putea să spună nici cel mai grozav chirurg, chiar dacă ar vorbi, desigur din politeţe. Domnii de această teapă îşi petrec viaţa concentrându-şi toate instinctele asupra unor bârfeli ordinare, condamnând orice cu cea mai mare miopie şi nemăsurată mândrie. Neavând altceva de făcut decât să surprindă şi să comenteze la infinit greşelile şi slăbiciunile altora şi nici mai multă bunătate decât aceea hărăzită unei stridii, nu le vine greu, date fiind asemenea mijloace de apărare, să trăiască destul de prudent printre ceilalţi oameni. Şi de asta se grozăvesc peste măsură. Aşa, de pildă, sunt aproape convinşi că mai toată lumea trebuie să le plătească tributul; că lumea întreagă este pentru ei un fel de stridie luată în chip de provizii; că toţi afară de ei sunt nişte proşti; că oricine seamănă cu o portocală sau cu un burete, bun de stors când şi când, dacă au nevoie de zeamă; că sunt stăpâni peste toate şi întreaga ordine lăudabilă a lucrurilor decurge tocmai din faptul că ei sunt atât de deştepţi şi oameni de caracter. În îngâmfarea lor nemărginită, nu-şi recunosc nici un fel de lipsuri. Seamănă cu specia aceea de indivizi şmecheri, nişte Tartuffi şi Falstaffi înnăscuţi care au făcut atâtea şmecherii, încât s-au convins chiar ei că aşa trebuie să fie, că le este dat să trăiască şi să meargă dintr-o învârteală într-alta; de atâtea ori au căutat să-i convingă pe alţii că sunt oameni cinstiţi, încât, în cele din urmă, s-au convins ei înşişi cum că ar fi, într-adevăr, cinstiţi şi că potlogăriile lor sunt tocmai tot ce poate fi mai cinstit. N-ar fi în stare niciodată să-şi facă un examen de conştiinţă cmstit, să se judece singuri după criterii nobile; pentru unele treburi au obrazul mult prea gros. Pentru ei, în primul plan se află pururea şi întru toate preţioasa lor persoană,

Molohul şi Baalul lor, magnificul lor eu. Întreaga fire, întregul univers reprezintă pentru ei doar o oglindă fer^necată creată anume pentru ca idolul nostru să-şi admire necontenit imaginea răsfrântă de ea, nemaivăzând din cauza ei pe nimeni altul şi nimic mai mult; nu este deci de mirare că orice lucru din lume i se arată sub o înfăţişare atât de urâtă. Un astfel de om are o vorbuliţă gata pregătită pentru orice ocazie, iar culmea dibăciei din parte-i e faptul că această expresie este totodată şi cea mai la modă. Chiar ei singuri contribuie la răs-pândirea acestei mode, trâmbiţând la toate răscrucile exact ideea care, după cum bănuiesc ei, va avea succes. Tocmai ei au destulă intuiţie ca să dibuie o asemenea expresie la modă şi să şi-o însuşească înaintea altora, în aşa fel, încât să pară că ei sunt cei care au lansat-o. Îşi fac mai cu seamă o rezervă de expresii cu care să-şi manifeste cea mai profundă simpatie faţă de umanitate, să definească ce înseamnă adevărata filantropie, cea mai deplin justificată de raţiune şi, în sfârşit, expresii cu care să înfiereze neîncetat romantismul, cu alte cuvinte, de cele mai multe ori, tot ce este mai frumos şi mai adevărat şi din care un singur atom e cu mult mai preţios decât tot neamul lor de viermi târâtori. Nu recunosc însă în mod grosolan adevărul în forma lui indirectă, nefinită, de prefacere şi resping tot ce nu este încă copt, tot ce suferă încă un proces de frământare, de transformare. Ghiftuitul a trăit toată viaţa plin de voioşie, având toate de-a gata, fără să facă nimic, el nu ştie, aşadar, cât de greu se face orice lucru. De aceea, vai şi amar de el, dacă vreo asperitate îi atinge sentimentele înecate în grăsime: asta n-o iartă niciodată şi e gata oricând să-şi amintească şi să se răzbune cu sete. In concluzie, eroul meu nu este nici mai mult, nici mai puţin decât un sac uriaş, plin până la gură de maxime, de fraze la modă şi de etichete de tot soiul.

Trebuie să spun totuşi că domnul M. se deosebea prin ceva remarcabil: era un flecar spiritual şi bun de gură, aşa că în saloane se forma întotdeauna în jurul lui un cerc întreg. In

seara aceea, reuşise să producă o impresie deosebită. Conducea conversaţia plin de vervă şi de voie bună, bucuros nu ştiu de ce, şi-i făcuse pe toţi să se uite la el. Doamna M., în schimb, arăta tot timpul ca bolnavă; părea atât de tristă, încât aveam mereu impresia că încă o clipă şi pe genele ei lungi au să tremure iar lacrimile de adineauri. Toate acestea, după cum am mai spus, m-au emoţionat profund şi m-au uimit peste măsură. Am plecat cu un sentiment de ciudată curiozitate şi toată noaptea l-am visat pe domnul M., eu care până atunci visasem foarte rar ceva urât.

A doua zi dis-de-dimineaţă m-au chemat, împreună cu alţii, la o repetiţie cu nişte tablouri vivante în care-mi dăduseră şi mie un rol. Tablourile vivante, piesa de teatru şi apoi dansurile trebuiau să aibă loc într-o seară, cam peste cinci zile, cu prilejul unei sărbători de familie: ziua de naştere a celei mai tinere fiice a gazdei noastre. La această sărbătorire, aproape improvizată, fuseseră invitaţi din Moscova şi de la vilele din împrejurimi încă vreo sută de oaspeţi, astfel încât era treabă multă, griji, zăpăceală şi forfotă. Repetiţiile – sau mai bine zis, parada costumelor – fuseseră fixate nepotrivit, dimineaţa, deoarece regizorul nostru, cunoscutul pictor R., prieten şi invitat al gazdei noastre, care din prietenie pentru aceasta primise să compună şi să monteze tablourile şi apoi să se ocupe şi cu pregătirea noastră, se grăbea acum să plece în oraş ca să cumpere recuzita şi să facă aprovizionarea în vederea serbării; n-avea, aşadar, timp de pierdut. Jucam într-unui din tablouri, împreună cu doamna M. Era o scenă din viaţa medievală, intitulată: „Castelana şi pajul ei”.

Întâlnindu-mă cu doamna M. la repetiţie, am fost cuprins de un inexplicabil sentiment de jenă. Mi se părea că va citi pe dată în ochii mei toate gândurile, îndoielile şi presupunerile născute în ajun în capul meu. Mi se mai părea apoi mereu că m-am făcut

Vinovat de ceva faţă de ea, pentru că în ajun o văzusem plângând şi o împiedicasem să-şi manifeste nestingherit durerea; vrând-ne-vrând, avea să mă vadă ca pe un martor neplăcut, ca pe un părtaş nepoftit la tainele ei. Din fericire, lucrurile s-au aranjat de la sine: pur şi simplu n-am fost luat în seamă. Avea aerul că nu-i pasă nici de mine, nici de repetiţie: era distrată, tristă, îngândurată şi mohorâtă; se vedea că e frământată de o mare nelinişte. Termi-nându-mi rolul, am fugit să mă schimb şi peste zece minute am ieşit pe terasa dinspre grădină. Aproape în aceeaşi clipă, a ieşit pe-o altă uşă şi doamna M., iar drept în faţă a apărut deodată soţul ei cel plin de sine, care se întorcea din grădină, unde condusese tocmai un grup întreg de doamne, lăsându-le acolo în grija unui oarecare cavalier servant * disponibil. După toate aparenţele, întâlnirea dintre cei doi soţi fusese neaşteptată. Nu ştiu de ce, doamna M. se fâstâci deodată şi mişcarea ei nervoasă mărturisi o uşoară ciudă. Soţul, care, venind spre casă, fluierase pe drum nepăsător o arie, netezindu-şi favoriţii, cu un aer de profundă meditaţie, dând de nevastă-sa, se încruntă şi o măsură din cap până în picioare, după cum îmi amintesc, cu o privire hotărât inchizitorială.

— Te duci în grădină? O întrebă el, zărind în mâinile soţiei 0 umbreluţă şi o carte.

— Nu, în luncă, răspunse ea, roşind uşor.

— Singură?

— Cu el… Rosti doamna M. arătând spre mine. Dimineaţa mă plimb singură, adăugă ea cu o voce şovăitoare, vagă, aşa cum vorbeşti când minţi pentru prima oară în viaţă.

— Hm… Am condus chiar acum într-acolo o societate întreagă. Se adună cu toţii lângă chioşc ca să-l conducă pe N. Ştii, pleacă…

1 s-a întâmplat nu ştiu ce bucluc, acolo, la Odesa… Verişoara dumitale (vorbea despre doamna cea blondă) râde şi e gata să plângă în acelaşi timp, fără să pricep de ce. Mi-a spus, de altfel, că eşti supărată, pentru nu ştiu ce

motiv, pe N. şi că de aceea n-ai venit să-l petreci. Nişte fleacuri, fireşte?

— A spus-o aşa, ca să râdă, răspunse doamna M., coborând treptele terasei.

* Cavaler îndatoritor (fr.).

— Va să zică, acesta este nelipsitul dumitale cavalier servant? Adăugă domnul M., schimonosindu-şi gura şi fixându-mă prin lomionul său.

— Sunt paj! Am strigat, supărat pentru gestul cu lomionul şi pentru ironia lui, apoi, râzându-i drept în faţă, am sărit deodată peste trei trepte ale terasei.

— Drum bun, mormăi domnul M. şi-şi văzu de treabă. Fireşte că, din clipa în care mă prezentase bărbatului ei, m-am şi apropiat îndată de doamna M., ca şi cum m-ar fi invitat de-o oră şi m-aş fi plimbat cu ea de o lună de zile, în fiecare dimineaţă. Nu mă puteam dumiri însă, de ce s-a pierdut, de ce s-a fâstâcit în halul acesta şi la ce anume se gândea, hotărându-se să recurgă la neînsemnata ei minciună? De ce să nu-i fi spus pur şi simplu că se duce să se plimbe singură? Nu mai ştiam nici cum să mă uit la ea; cuprins de uimire, am început totuşi, în modul cel mai naiv cu putinţă, să mai arunc pe furiş câte-o privire spre chipul ei. Dar şi de data asta, ca şi cu o oră înainte, la repetiţie, nu băga în seamă nici faptul că o supravegheam, nici mutele mele întrebări. Aceeaşi frământare chinuitoare, dar şi mai vădită, mai profundă decât atunci, i se citea pe faţă, în emoţia şi în umbletul ei. Se îndrepta undeva zorită, cu pasul din ce în ce mai grăbit şi căutând neliniştită în fiecare alee, în fiecare drum din luncă, tot întorcându-se mereu spre grădină. Aşteptam şi eu ceva. Deodată, în spatele nostru se auziră tropote de cai. Era un grup de călăreţi şi călăreţe care-l conduceau pe acel N. ce părăsea atât de brusc societatea noastră.

Printre doamne era şi blonda mea, despre care vorbise domnul M., amintind de lacrimile ei. Acum râdea cu hohote, ca un copil, aşa cum îi era obiceiul, mergând la trap. Avea

un murg minunat. Când ajunse în dreptul nostru, domnul N. salută ridicând pălăria, dar nu se opri, nici nu-i spuse doamnei M. vreo vorbă. In curând, tot grupul nu se mai văzu. Am aruncat o privire spre doamna M. şi era gata să scot un ţipăt de mirare: stătea în faţa mea, albă ca varul, cu ochii plini de lacrimi grele. Întâmplător, privirile noastre se încrucişară: doamna M. roşi, întorcându-şi o clipă faţa, pe care se oglindiră neliniştea şi ciuda. Prezenţa mea era de prisos, mai rău ca în ajun; asta apărea cât se poate de limpede. Dar cum puteam să dispar?

Deodată, doamna M. păru să găsească o soluţie. Deschise cartea pe care o ţinea în mână şi, înroşindu-se toată la faţă, silindu-se vădit să nu se uite la mine, spuse ca şi cum şi-ar fi dat seama abia acum:

— Vai, am luat din greşeală volumul doi! Du-te, te rog şi adu-mi-l pe întâiul.

Nu era greu de priceput! Rolul meu se terminase şi nici că se putea o alungare mai făţişă.

Am fugit să-i aduc cartea, dar nu m-am mai întors. În dimineaţa aceea, volumul întâi a zăcut liniştit pe masă…

Îmi pierdusem însă cu desăvârşire capul. Inima îmi bătea cu putere, de parcă m-ar fi speriat mereu cineva. Mă căzneam din răsputeri să nu dau ochii cu doamna M. In schimb, urmăream cu o aprigă curiozitate persoana plină de mulţumire a domnului M., de parcă acum trebuia să descopăr negreşit în el ceva deosebit. Nu înţeleg de loc ce rost avea această ridicolă curiozitate a mea; îmi amintesc doar atât – că eram stăpânit de un sentiment ciudat de mirare în urma celor ce-mi fusese dat să văd în dimineaţa aceea. Dar ziua abia începuse şi pentru mine era să fie bogată în evenimente.

De data aceasta, am dejunat foarte devreme. In seara aceea, toată lumea urma să plece într-o excursie în satul vecin, unde tocmai avea loc o serbare câmpenească; aveam deci nevoie de timp să mă pregătesc. Trei zile am visat la această excursie, cu gândul că o să petrec de minune. Eram

adunaţi aproape toţi la cafea pe terasă. Strecurându-mă binişor pe la spatele celorlalţi, m-am ascuns în dosul celor trei rânduri de fotolii. Eram împms de curiozitate, dar în acelaşi timp nu ţineam de loc să mă vadă doamna M. Întâmplarea a vrut însă să nimeresc lângă doamna cea blondă care mă persecuta. Acum se întâmplase însă cu ea ceva absolut cu neputinţă, o adevărată minune: se făcuse de două ori mai frumoasă ca înainte. Nu ştiu cum şi de ce se întâmpla asta, dar astfel de minuni se petrec destul de des cu femeile. In clipa aceea se afla printre noi un oaspete nou, un tânăr înalt, palid la faţă, un nelipsit admirator al blondinei noastre; tocmai sosise de la Moscova, parcă anume ca să ia locul lui N. abia plecat, despre care se spunea că ar fi fost îndrăgostit la culme de această femeie frumoasă. In ceea ce-l priveşte pe noul venit, el era de mult cu ea exact în relaţiile care existau între Benedict şi Beatrice în Mult zgomol pentru nimic de Shakespeare. 2 într-un cu-vânt, în ziua aceea frumoasa noastră avea un succes cu totul deosebit. Glumele şi sporovăială ei erau atât de gingaşe, atât de pline de candoare şi de scuzabilă imprudenţă! Cu graţioasa ei încredere în sine, era atât de convinsă de entuziasmul general, încât, într-adevăr, stârnea tot timpul un fel de adoraţie cu totul deosebită. Cercul musafirilor uimiţi, care o admirau din plin, nu se mai împrăştia din jurul ei; niciodată încă nu fusese atât de fermecătoare. Orice cuvânt al ei ispitea şi uimea, era prins din zbor, repetat din om în om şi nici o glumă, nici o poznă de-a ei nu se pierdea neobservată de ceilalţi. Se pare că nimeni nici nu s-ar fi aşteptat din partea ei la atâta bun-gust, inteligenţă şi strălucire, însuşirile ei cele mai minunate fuseseră în fiecare zi mascate, ascunse de firea ei voluntară şi fantastică, de ştrengăriile ei de şcolăriţă îndărătnică, frizând bufoneria. Puţini erau cei care îi întrezăriseră aceste calităţi; chiar cei care-şi dăduseră seama de existenţa lor, nu le luaseră în serios; astfel încât,

de rândul acesta, extraordinarul ei succes fusese întâmpinat cu un murmur general de uimire.

Trebuie spus că la succesul ei contribuise şi o împrejurare destul de delicată, cel puţin dacă ar fi să judecăm după rolul pe care-l juca în acel timp soţul doamnei M. Ştrengăriţă îşi pusese în gând – şi, trebuie să adaug, aproape spre satisfacţia generală sau cel puţin satisfacţia tineretului – să-l supună unor îndârjite atacuri, din mai multe motive, probabil foarte importante după părerea ei. Începu deci cu el un adevărat duel de glume, ironii, sarcasme din cele mai irezistibile şi mai ambigue, cele mai viclene, perfect ticluite, din cele care nimeresc drept la ţintă, dar de care nu te poţi agăţa în nici un fel ca să te păzeşti; ele nu fac decât să epuizeze victima aleasă, supusă unor sforţări zadarnice, care o aduc într-o stare de furie sau de comică desperare.

Nu ştiu exact, dar mi se pare că purtarea aceasta a doamnei celei blonde fusese premeditată, nu spontană. Duelul atât de în-dârjit se dezlănţuise încă la masă. II numesc „îndârjit", întrucât domnul M. nu şi-a depus prea uşor armele. A trebuit să recurgă la toată prezenţa lui de spirit, la simţul umorului şi la întreaga sa ingeniozitate ca să nu fie făcut praf, zdrobit cu desăvârşire şi acoperit de ruşine. Totul se petrecea în râsetele neîntrerupte şi nestăpânite ale tuturor celor de faţă şi ale părtaşilor la această luptă. In orice caz, ziua de azi nu mai semăna pentru el cu cea de ieri. Se vedea clar că doamna M. a încercat şi nu o dată, să-şi oprească prietena imprudentă, care, la rândul ei, urmărea cu tot dinadinsul să-l arate pe soţul cel gelos sub un aspect ridicol şi bufon, probabil în postura unui barbă-albastră, judecind după toate aparenţele şi după cele ce mi-au rămas în minte, ca şi, în sfârşit, după rolul pe care a trebuit să-l joc chiar eu în această încăierare.

Totul s-a petrecut pe neaşteptate şi în chipul cel mai ridicol. Ca un făcut, în clipa aceea şedeam în văzul tuturor, fără să mă gândesc la nimic rău, uitând chiar de precauţiile

mele de mai înainte. Deodată am apărut în prim plan ca duşman de moarte şi rival firesc al domnului M., în calitate de tânăr îndrăgostit nebuneşte de soţia lui, iar persecutoarea mea a jurat pe loc, şi-a dat cuvântul că poate să aducă dovezi în sprijinul celor afirmate: astfel, bunăoară, nu mai departe decât astăzi, a văzut în pădure…

Nu a apucat însă să-şi termine fraza – eu am întrerupt-o în clipa cea mai critică pentru mine. Clipa aceea fusese calculată cu atâta precizie diabolică, rezervată cu atâta perfidie tocmai pentru sfârşit, pentru deznodământul caraghios şi prezentată atât de comic, încât o explozie generală de râsete nestăpânite a salutat această invenţie finală a ei. Şi cu toate că mi-am dat pe loc seama că rolul cel mai neplăcut nu-mi fusese rezervat mie, am fost totuşi atât de stân-jenit, enervat şi speriat, încât, cu ochii plini de lacrimi, copleşit de durere, deznădejde şi ruşine, m-am năpustit să-mi fac loc printre rândurile de fotolii, am ieşit înainte şi, adresându-mă persecutoarei mele, am strigat cu glasul vibrând de indignare şi lacrimi:

— Nu vă e ruşine… Să spuneţi tare… de faţă cu toate doamnele… Asemenea neadevăruri… Urâte?! Parcă aţi fi o fetiţă mică… In faţa tuturor bărbaţilor… Ce au să zică ei? Dumneavoastră. Atât de mare… Femeie măritată…!

N-am apucat să sfârşesc, fiind întrerupt de aplauze asurzitoare. Izbucnirea mea produsese adevărate furori. Gestul meu naiv, lacrimile mele, dar mai cu seamă faptul că am sărit parcă în apărarea domnului M. – toate acestea stârniseră râsete atât de infernale, că şi astăzi, când îmi aduc aminte numai, îmi vine şi mie să mă tăvălesc de râs… Am înmărmurit, aproape nebun de groază şi ruşine. Dezmeticindu-mă deodată, mi-am acoperit obrazul cu mâinile, m-am repezit afară, răsturnând tava cu care feciorul de casă tocmai intra pe uşă şi am urcat în fugă sus pe scară, în odaia mea. Smucind din uşă cheia pusă pe dinafară, m-am încuiat pe dinăuntru. Şi bine am făcut, întrucât după mine venea o adevărată poteră. Într-o clipă,

uşa mea a fost asaltată de o mulţime de doamne din cele mai drăgălaşe. Auzeam râsul lor sonor, vorba repezită, glasurile însufleţite; ciripeau toate deodată ca nişte rândunele. Toate, fără excepţie, se rugau de mine, mă implorau să le deschid, fie şi numai pentru o singură clipă, se jurau că nu-mi vor face nici cel mai mic rău, că nu vor decât să mă copleşească cu sărutările lor. Dar. Ce putea să fie mai cumplit decât această nouă ameninţare? Muream de ruşine în dosul uşii, cu faţa îngropată în perne. Nu le-am deschis; nici măcar nu le-am răspuns. Au mai bătut multă vreme în uşă, implorându-mă să le deschid; dar am rămas nesimţitor şi surd cum poate fi numai un copil de unsprezece ani.

Ce era de făcut? Totul fusese dat în vileag, toate secretele mele, pe care le tăinuisem cu atâta străşnicie, apăruseră la lumina zilei. De acum încolo aveam să fiu pe veci acoperit de ruşine! La drept vorbind, nici eu însumi nu mă pricepeam cum să-i spun lucrului de care mă temeam atât şi pe care aş fi vrut să-l ascund de ceilalţi; şi totuşi mă temeam de ceva, tremuram ca varga la gândul că acest ceva ar fi putut să fie aflat de toată lumea. Un singur lucru nu ştiusem până în clipa aceasta: ce anume este acel lucru, dacă e ceva care se cade sau nu se cade, dacă e frumos sau de ruşine, lăudabil sau de condamnat? Acuma însă, chinuit şi cuprins de durere, am aflat că lucrul acesta este de râs şi ruşinos! Simţeam în acelaşi timp instinctiv că un asemenea verdict este greşit, inuman, brutal; eram însă distrus, nimicit. Procesul de conştiinţă părea să se fi înţepenit în loc, încâlcit în capul meu; nu eram în stare nici să mă opun acelui verdict, nici măcar să-l apreciez la justa lui valoare. Umblam ca prin ceaţă. Simţeam doar că inima mea fusese rănită într-un chip inuman, neruşinat şi vărsăm lacrimi de neputinţă. Eram iritat la culme; în inima mea clocoteau indignarea şi ura, cu toate că până atunci nu cunoscusem acest sentiment. Abia acum, pentru prima oară în viaţă, am aflat ce înseamnă adevărata suferinţă, jignire, durere; toate acestea erau o realitate, fără nici un fel de exagerare. Copil

cum eram, fusesem jignit cu brutalitate în dragostea mea dintâi, încă lipsită de experienţă, nerealizată; pudoarea mea, feciorelnică şi înmiresmată, fusese prematur dezvăluită şi batjocorită, iar prima mea emoţie estetică, poate chiar foarte adâncă – luată în derâdere. Desigur, cei care râdeau de mine nici nu bănuiau multe lucruri şi nu-şi puteau da seama de chinurile mele. La aceasta contribuia în bună parte o împrejurare ascunsă, pe care nu o lămurisem nici eu până atunci, de teamă parcă să o lămuresc. Rămăsesem culcat în pat, nenorocit şi desperat, cu obrazul îngropat în perne; simţeam, rând pe rând, valuri de căldură şi fiori reci. Mă frământau două întrebări: ce anume a văzut şi ce a putut să vadă nesuferita blondă petrecându-se astăzi în pădure între mine şi doamna M.? Iar în al doilea rând, cu ce ochi, cum o voi mai putea privi în faţă pe doamna M. şi să nu intru în pământ de ruşine şi deznădejde?

O zarvă neobişnuită în curte m-a făcut să ies, în cele din urmă, din starea de semiconştienţă în care mă aflam. M-am sculat din pat şi m-am apropiat de fereastră. Curtea era plină de trăsuri, de cai de călărie şi de servitori grăbiţi. S-ar fi părut că toată lumea pleacă; unii dintre oaspeţi încălecaseră, alţii se urcau în trăsuri… Mi-am adus îndată aminte de plimbarea plănuită şi, încetul cu încetul, în inima mea a început să se strecoare un sentiment de nelinişte. Căutam stăruitor din ochi în curte calul meu eston; nu era însă nicăieri. Aşadar, uitaseră de mine. N-am mai putut rezista şi m-am repezit într-un suflet jos, fără să mă mai gândesc nici la întâlniri neplăcute, nici la ruşinea mea de adineauri…

Mă aştepta o veste cumplită. De rândul acesta, nu aveau pentru mine nici cal de călărie, nici loc în vreo trăsură: totul fusese ocupat, eram nevoit să las locul altora.

Zguduit de această nouă lovitură, am rămas în cerdac, uitân-du-mă îndurerat la şirul lung de cupeuri, cabriolete şi trăsuri în care pentru mine nu se găsea nici măcar un

colţişor, la elegantele amazoane călare pe cai focoşi, care jucau în loc de nerăbdare.

Nu se ştie de ce unul din călăreţi zăbovise. Ceilalţi nu-l aşteptau decât pe el ca să pornească. Calul lui stătea la scară muşcân-du-şi zăbala, bătând din copită, tresărind mereu şi ridicându-se speriat în două picioare. Doi grăjdari îl ţineau temători de frâu, pe când toată lumea păstra o distanţă respectabilă.

Într-adevăr, se întâmplase ceva cât se poate de supărător şi asta era cauza pentru care nu puteam veni şi eu. Pe lângă faptul că mai sosiseră alţi oaspeţi noi, care ocupaseră toate locurile şi toţi caii, se mai şi îmbolnăviseră doi cai de călărie, printre care şi al meu. Nu eram însă singurul care suferea din pricina acestei întâmplări. Nici pentru musafirul nostru cel nou, tânărul cu faţa palidă de care am vorbit înainte, nu se mai găsea un cal de călărie. Ca să scape de o situaţie neplăcută, amfitrionul nostru fusese nevoit să recurgă la o măsură extremă: să propuie un armăsar turbat, neînvăţat încă la călărie, adăugind însă, ca să-şi împace conştiinţa, că nu e chip să-l călăreşti şi că hotărâse demult să-l vândă din cauza firii lui sălbatice, numai bineînţeles să găsească un amator. Prevenit astfel, oaspetele se declarase călăreţ destul de bun, gata să încalece pe orice cal, numai şi numai să meargă şi el în excursie. Amfitrionul nu spuse nimic; dar acum aveam impresia că pe buzele lui flutura un zâmbet maliţios, cam în doi peri. In aşteptarea călăreţului care se lăudase cu măiestria lui, nu încălecase nici el; îşi freca cu nerăbdare mâinile şi furişa mereu câte o privire spre uşă. Cei doi grăjdari stăpâneau cu greu armăsarul şi ceva din dispoziţia lui îi cuprinsese şi pe ei şi nu mai puteau de mândrie la gândul că atâta lume îi vede lângă un astfel de cal care ar fi în stare să omoare un om tam-nisam. Un fel de reflex al zâmbetului viclean de pe buzele stăpânului scânteia şi în ochii lor, holbaţi de încordare şi aţintiţi şi ei spre uşa în pragul căreia trebuia să apară îndrăzneţul invitat. Până şi calul se comporta aşa fel, de parcă ar fi fost

înţeles cu stăpânul său şi cu grăj-darii: se ţinea fudul, arogant, ca şi cum ar fi simţit că-l urmăresc zeci de ochi curioşi, mândrindu-se parcă în faţa tuturor cu proasta lui faimă, întocmai cum se fălesc cu poznele lor condamnabile câte unii ştrengari incorigibili. Părea să-i arunce o provocare îndrăzneţului care a cutezat să atenteze la independenţa lui.

În cele din urmă, se arătă şi îndrăzneţul. Stingherit de faptul că s-a făout aşteptat şi punându-şi grăbit mănuşile, înainta, fără să se uite împrejur, coborî treptele şi nu-şi ridică ochii decât în clipa când încercă să puie mâna pe grumazul calului ce-l aştepta; surprins de zvâcnetul turbat al calului care se ridică în două picioare şi de strigătul de alarmă al spectatorilor speriaţi, tânărul făcu un pas înapoi, privind cu nedumerire calul sălbatic care tremura ca varga, sforăia de furie şi-şi rotea cumplit în orbite ochii injectaţi de sânge, lăsându-se mereu pe picioarele dinapoi şi ridicându-le pe cele dinainte, gata parcă să se avânte în văzduh, târându-i după el pe cei doi grăjdari. Călăreţul rămase o clipă în loc, neştiind ce să facă; apoi, roşind uşor din pricina tulburării care-l cuprinsese, îşi ridică privirile, se uită în jur şi-şi opri ochii asupra doamnelor înspăimântate.

— E un cal admirabil! Spuse el, ca pentru sine. Şi pe cât se pare – foarte plăcut de călărit; însă… Ştiţi ceva? Eu unul n-am să-l încalec, încheie adresându-se gazdei noastre cu un zâmbet larg şi deschis care se potrivea atât de bine cu figura lui de om inteligent şi bun.

— Şi totuşi eu cred că sunteţi un călăreţ excelent, pe cinstea mea, răspunse bucuros proprietarul calului rebel, strângând mâna musafirului cu căldură şi chiar cu recunoştinţă. Şi aceasta tocmai datorită faptului că de la prima vedere v-aţi dat seama cu ce tiara aveţi de-a face, adăugă el cu demnitate. Credeţi-mă că eu însumi, care timp de douăzeci şi trei de ani am fost husar, am avut de trei ori până acum plăcerea să stau întins la pământ din cauza domniei-sale, adică exact de câte ori am încălecat acest…

Trântor. Tancred, prietene, lumea de aici nu-i de tine; se vede că ţi-a fost sortit să fii încălecat de vreun viteaz de felul lui Uia Muromeţ care mai lâncezeşte şi acum pe cuptor în satul Karaciarovo şi aşteaptă să-ţi cadă dinţii. Hai, luaţi-l de-aici! Să nu mai sperie oamenii! Degeaba l-am mai scos din grajd, încheie el, frecându-şi mâmile satisfăcut.

Trebuie să spunem că Tancrgd nu-i aducea nici cel mai mic folos şi îşi mânca de pomană tainul; mai mult: bătrânul husar şi-a mai şi compromis binecunoscuta lui reputaţie de geambaş de cai pentru armată, plătind un preţ fabulos pe acest trântor care nu era bun de nimic şi nu se putea mândri decât cu frumuseţea lui… Cu toate acestea, acum era încântat că Tancred al lui nu s-a făcut de râs: trântise încă un călăreţ, câştigând prin aceasta alţi lauri absurzi.

— Cum, nu mai mergeţi? Strigă doamna cea blondă care voia acum cu tot dinadinsul să fie însoţită de cavalerul ei servant. Vi-i frică?

— Exact! Pe cuvânt! Îi răspunse tânărul.

— Şi o spuneţi serios?

— Dar bine, doamnă, vreţi oare cu tot dinadinsul să-mi rup gâtul?

— Atunci încălecaţi repede pe calul meu: că nu-i nici o teamă; e liniştit cum nu se mai poate. N-o să întârziem prea mult; într-o clipă ne schimbă şeile! Am să încerc să iau calul dumneavoastră… Nu se poate ca Tancred să fie chiar întotdeauna atât de prost crescut.

Zis şi făcut! Nebunatica doamnă descăleca şi îşi termină fraza stând în picioare, în faţa noastră.

— Nu-l cunoaşteţi pe Tancred dacă vă închipuiţi că va admite să pună pe el şaua asta păcătoasă! Şi apoi nici pe dumneavoastră nu vă las să vă rupeţi gâtul. Zău că ar fi păcat! Rosti gazda noastră, exagerând şi mai mult, în clipa aceasta de tăinuită satisfacţie, obişnuita bruscheţe, studiată şi afectată, brutală chiar, a felului său de a vorbi, ceea ce, după părerea lui, îi crea o reputaţie de om de treabă, de ostaş bătrân, menită să-i atragă mai cu seamă simpatiile

doamnelor. Era una din ciudăţeniile lui, o slăbiciune pe care o cunoşteam cu toţii.

— Dar tu, plângăciosule, nu vrei să încerci? Ţineai doar morţiş să vii cu noi, spuse călăreaţa cea curajoasă, zărindu-mă pe mine şi, ca să mă întărite şi mai mult, făcu un semn cu capul înspre Tancred, de fapt, numai şi numai ca să-şi asigure o retragere onorabilă, de vreme ce tot descălecase fără rost şi nici să mă lase pe mine să scap fără o înţepătură, din moment ce făcusem şi eu greşeala să-i ies în cale.

— Pesemne, nu eşti'şi tu ca… Ei, ce să mai vorbim, eşti doar un erou binecunoscut şi o să-ţi fie ruşine să te arăţi fricos, mai cu seamă ştiind că o să te vadă, frumosule paj, adăugă ea, arun-când o privire doamnei M., a cărei trăsură aştepta trasă mai aproape de scară ca celelalte.

În clipa când frumoasa amazoană se apropiase de noi cu gân-dul de a încăleca pe Tancred, îmi simţii inima copleşită de ură şi dor de răzbunare… Nu pot spune însă ce am simţit auzind provocarea neaşteptată a ştrengăriţei. Am prins din zbor privirea ce o aruncase doamnei M. şi mi-am pierdut cu desăvârşire capul. Un gând îmi străfulgera mintea… A fost doar o clipită, poate chiar mai puţin, ca un fel de explozie; sau poate că se umpluse paharul răbdării mele şi m-am răzvrătit deodată cu tot sufletul meu trezit la viaţă, în aşa fel, încât m-am simţit cuprins de dorinţa să-i dărâm pe toţi duşmanii mei, să mă răzbun pe ei pentru toate, de faţă cu toată lumea şi să le arăt ce fel de om sunt. Sau, în sfârşit, poate că, printr-o minune, cineva mi-a sugerat în clipa aceea ceva din istoria evului mediu, din care până atunci nu cunoscusem nici o buche şi în capul meu ameţit s-au învălmăşit într-un iureş întreceri de cavaleri, paladini, eroi, frumoase doamne, învingători şi glorii; am auzit parcă trâmbiţele crainicilor, zăngănitul săbiilor, strigătele şi aplauzele mulţimii şi, prin tot vacarmul acesta, strigătul sfios al unei inimi speriate, un strigăt ce desfată un suflet mândru mai presus decât izbânda şi

gloria. Nu ştiu dacă într-adevăr toate aceste absurdităţi mi-au trecut atunci prin cap sau n-a iost decât o presimţire a inevitabilelor prostii ce aveau să urmeze; am simţit însă că mi-a sunat ceasul. Inima mea a zvâcnit o dată, a tresărit şi, nu ştiu cum, dintr-o săritură, am coborât treptele şi m-am pomenit lângă Tancred.

— Credeţi poate că mi-e frică? Am strigat semeţ şi mândru, nebun de înfrigurare, gâlâind de emoţie şi roşind într-atât, încât lacrimile îmi ardeau obrajii, 0 53 vedeţi acuşi! Şt, apueându-ină de grumazul lui Tancred, mai înainte ca cineva să facă cea mai mică mişcare ca să mă reţină, am pus piciorul în scară. Chiar în aceeaşi clipă, Tancred se ridică în două picioare cu capul sus, dintr-o săritură puternică se smuci din mâinile grăjdarilor înmărmuriţi şi porni ca vântul, în strigătele de uimire şi de spaimă ale celor de faţă.

Nu ştiu nici eu cum de am reuşit în goana calului să-mi pun în scări şi celălalt picior; nu pot pricepe nici cum de n-am scăpat din mână frâul. Tancred mă scoase afară pe poarta de grilaj, coti brusc la dreapta şi o luă la galop de-a lungul gardului, orbeşte, fără să ştie încotro aleargă. Abia în clipa aceea am auzit în urma mea strigătul izbucnit din cincizeci de piepturi; şi acest strigăt răsună în inima mea care se strângea de spaimă, trezind în ea un sentiment năvalnic de satisfacţie şi mândrie, atât de puternic, încât nu voi uita niciodată clipa aceea nebunească din viaţa mea de copil. Tot sângele mi se suise la cap, asurzindu-mă, înecând şi înăbuşindu-mi spaima. Îmi pierdusem cu desăvârşire orice judecată, într-adevăr, când mă gândesc acum la cele petrecute, văd că în tot ce făcusem era ceva cavaleresc.

De altfel, tot cavalerismul meu a început şi s-a isprăvit în mai puţin de o clipă; altminteri, cavalerul ar fi păţit-o cam urât. Nici aşa nu ştiu cum am scăpat cu viaţă. De fapt, învăţasem şi ştiam să călăresc. Dar calul meu eston semăna mai curând a oaie decât î cal de călărie. De bună seamă, dacă Tancred ar fi avut timp să mă azvârle, aş fi zburat cât

colo. După ce galopase încă vreo cincizeci de paşi, s-a speriat deodată de un bolovan mai mare de lângă drum şi a pornit îndărăt. Se întorsese din mers, dar atât de brusc, încât nu pot pricepe nici până acum cum de n-am fost aruncat din şa ca o minge şi nu m-am făcut praf, iar Tancred nu s-a şoldit răsucindu-se atât de brusc în loc. Porni înapoi spre poartă, scutu-rând furios din cap, sărind dintr-o parte într-alta, nebun de furie, zvârlindu-şi picioarele în vânt la voia întâmplării şi căutând cu fiecare săritură să mă arunce din spinare, de parcă i-ar fi sărit în spate un tigru, care-i înfigea în carne colţii şi ghearele. Încă o clipă şi, neapărat, aş fi zburat. De fapt, cădeam, dar câţiva călăreţi s-au şi repezit să mă salveze. Doi din ei mi-au tăiat drumul direct peste câmp, alţi doi m-au ajuns în galop şi m-au încadrat atât de strâns, încât mai-mai să-mi strivească picioarele, înghesuin-du-l pe Tancred dintr-o parte şi dintr-altă. Amândoi îl apucară de frâu. Peste câteva secunde, eram la scara casei. _ fvl-au dat jos de pe cal, paiid, gâfâind. Tremuram tot, ca un fir de iarbă în bătaia vântului, ca şi Tancred, de altfel, care se opintea cu tot trupul, pironit locului, de parcă şi-ar fi implântat copitele în pământ, slobozind cu greu răsuflarea-i fierbinte pe nările roşii, fumegânde, tremurând ca varga, năucit parcă de jignire şi mânie pentru obrăznicia aceasta de copil rămasă nepedepsită. În jurul meu se auzeau strigăte de nelinişte, de mirare şi de spaimă.

În clipa aceasta privirea mea rătăcită se întâlni cu a doamnei M., alarmată, palidă. Şi – nu voi uita clipa aceasta!

— Deodată o roşeaţă vie mi-a învăpăiat obrazul. Nu ştiu ce s-a petrecut în mine; dar, ruşinat şi speriat de propriile mele senzaţii, mi-am lăsat sfios ochii în jos. Privirea mea fusese însă observată, surprinsă, furată. Toţi ochii se îndreptară spre doamna M. care, văzându-se în centrul atenţiei generale, roşi deodată şi ea, ca o copilă, copleşită de un sentiment involuntar, naiv şi acum căuta din răsputeri, zadarnic însă, să-şi ascundă stânjeneala, râzând.

Privite dinafară, toate acestea ar fi putut să pară, desigur, cât se poate de ridicole. Dar în momentul acela o manifestare cât se poate de naivă şi de neaşteptată m-a salvat de râsul tuturor, dând întâmplării o întorsătură aparte. Cea care provocase toată încurcătura aceasta, frumoasa mea persecutoare, care până atunci fusese duşmanul meu neîmpăcat, s-a repezit deodată să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute. Fără să-şi creadă ochilor, din clipa când am cutezat să-i primesc provocarea şi am ridicat mănuşa ce mi-o aruncase privind-o pe doamna M., mă urmărise mai mult moartă decât vie de frică pentru mine şi chinuită de remuşcări, tot timpul cât am zburat călare pe Tancred. Acum, când totul se isprăvise cu bine şi, mai cu seamă, când, ca şi ceilalţi, îmi prinsese privirea aruncată doamnei M., îmi văzuse tulburarea şi roşeaţa subită, când, în sfârşit, reuşise să găsească pentru acea clipă – potrivit dispoziţiilor romanţioase ale căpşorului ei fluşturatic – o interpretare nouă, tainică, nerostită, acum, după toate acestea, era atât de încân-tată de „cavalerismul” meu, încât, înduioşată, mândră de mine, bucuroasă, s-a repezit la mine şi m-a strâns la piept. În clipa următoare, ridică spre cei adunaţi în jurul nostru o feţişoară naivă şi gravă, pe care tremurau, luminoase, două lacrimi mici de cleştar şi spuse cu un glas grav, serios, cum nu a mai auzit-o nimeni, arătându-mă pe mine: „Mais cest tres serieux, messieurs, ne riez pas!” *, fără să-şi dea seama că toată lumea stă ca vrăjită în faţa

* Dar e foarte serios, domnilor, nu râdeţi 1 (Fr.) ei, admirându-i luminosul entuziasm, loatâ mişcarea aceasta a ei, neaşteptată şi vijelioasă, chipul ei serios, naivitatea sinceră, lacrimile calde de care n-ar fi bănuit-o nimeni în stare, umplându-i ochii veşnic râzătoripăreau un miracol atât de neaşteptat, încât stăteau cu toţii în faţa ei ca electrizaţi de1 privirile ei, de vorba repezită, înflăcărată ca şi gestul. Parcă nimeni nu-şi putea lua ochii de la ea, de teamă să nu scape această clipă rară, oglindită pe chipul ei

însufleţit. Până şi amfitrionul nostru roşise la faţă ca un bujor şi unii afirmau chiar că l-ar fi auzit apoi recunoscând „spre ruşinea sa”, că, timp de o clipă, fusese îndrăgostit de frumoasa lui musafiră. De bună seamă, după toate acestea eu apărusem în faţa tuturor în ipostază de cavaler medieval, de erou.

— Delorges! Togenburg 3! Se auzea în jurul nostru. Şi începură să aplaude.

— Bravo, tânăra generaţie! Adăugă gazda noastră.

— Să vină, să vină negreşit cu noi! Strigă frumoasa doamnă. Ii găsim noi, trebuie să-i găsim un loc. Să stea alături de mine, pe genunchii mei… Adică nu, nu 1 Am greşit!… Se corectă îndată izbucnind în hohote, incapabilă să-şi stăvilească râsul la amintirea primei noastre cunoştinţe. Continuând să râdă însă, îmi mângâia cu duioşie mâna, căutând din răsputeri să mă îmbuneze ca să nu mă supăr.

— Negreşit! Negreşit! Îi răspunseră câteva glasuri. Trebuie să vină cu noi, şi-a câştigat locul.

Într-o clipă, totul s-a aranjat. Chiar domnişoara cea bătrână, care-mi făcuse cunoştinţă cu blonda mea, fu copleşită de insistenţele tineretului care cerea să rămână acasă cedându-mi locul, astfel încât a fost nevoită să-şi dea consimţământul, spre marele ei necaz, zâmbind în aparenţă, dar şuierând de răutate, pe ascuns. Protectoarea ei, pe lângă care se învârtea mereu, fosta mea duşmancă, acum prietenă câştigată de curând, îi şi striga, galopând pe calul său zburdalnic şi râzând în hohote, ca un copil, că o invidiază şi că ar rămâne bucuroasă cu ea acasă căci se ridică nori de ploaie şi riscăm. Să ne întoarcem toţi uzi leoarcă.

Şi, într-adevăr, parcă ar şi fi chemat ploaia. Peste un ceas s-a pornit un adevărat potop, care ne-a stricat toată plimbarea. Am fost nevoiţi să ne adăpostim câteva ceasuri prin case ţărăneşti şi să ne întoarcem acasă după orele nouă, pe o vreme umedă, ca după ploaie. Pe mine

începuseră să mă scuture frigurile. Chiar în clipa în care trebuia să ne urcăm în trăsuri şi să pornim, doamna M. s-a apropiat de mine şi s-a mirat că n-am pe mine decât o jachetă şi sunt descheiat la gât. I-am răspuns că n-am mai avut timp să-mi iau o pelerină. A luat atunci o agrafă şi, prinzându-mi cu ea ceva mai sus guleraşul încreţit al cămăşii, şi-a scos fularul de voal roşu şi m-a legat cu el la gât, să nu răcesc. O făcuse atât de repede, încât nici n-am mai apucat să-i mulţumesc.

După ce ne-am întors acasă, am găsit-o într-un salonaş, împreună cu doamna cea-blondă şi cu tânărul cel palid care-şi asigurase în aceeaşi zâTeputaţia de bun călăreţ numai şi numai datorită faptului că n-a îndrăznit să încalece pe Tancred. M-am apropiat de ei ca să mulţumesc şi să înapoiez fularul. Dar acum, după toate cele petrecute cu mine, parcă mi-era ruşine de ceva; doream să mă retrag cât mai repede sus şi acolo, în linişte, să judec şi să pun la cale ceva. Eram plin de impresii. Înapoind fularul, am roşit până la urechi.

— Fac prinsoare că ar fi vrut să-l păstreze, spuse râzând tânărul. Se vede după ochi că-i pare rău că se desparte de fularul dumneavoastră.

— Da, da, chiar aşa 1 sări şi doamna cea blondă. Uite-l cum e! Ah!… Rosti ea cu vădită supărare în glas, clătinând din cap; se opri însă la timp, prinzând privirea gravă a doamnei M. care n-ar fi vrut ca gluma să meargă prea departe.

Am căutat să mă depărtez cât mai repede.

— Vezi cum eşti! Începu ştrengăriţă, ajungându-mă din urmă în odaia de alături şi apueându-mă prieteneşte de amândouă mâinile. Dacă ţineai atât de mult să-i păstrezi fularul, nici nu trebuia să i-l dai. Puteai să spui că l-ai uitat pe undeva şi gata. Vezi cum eşti! Nici atâta nu te-ai priceput! Caraghiosule!

Îmi dădu uşurel cu degetul peste bărbie, râzând pentru că mă făcusem roşu ca racul.

— Acum suntem prieteni, nu-i aşa? S-a terminat cu duşmănia dintre noi, ce zici? Da ori ba?

Am zâmbit şi i-am strâns în tăcere degetele subţiri.

— Ei vezi, aşa mai merge! Dar de ce eşti acum atât de palid şi tremuri tot? Ai frisoane?

— Da, nu mă simt bine.

— Vai, sărăcuţul de el! Asta-i din cauza emoţiilor prea tari! Ştii ceva? Du-te mai bine la culcare, fără să mai aştepţi ora mesei. La noapte o să-ţi treacă. Hai, vino!

Mă conduse sus. Mi-a dat tot felul de îngrijiri. Lăsându-mă să mă dezbrac, a coborât în grabă scara, a făcut rost de ceai şi mi l-a adus singură, după ce m-am culcat. A adus şi o pătură groasă. Cred că toate aceste servicii şi grija ei pentru mine m-au surprins şi m-au înduioşat foarte mult, sau poate dispoziţia aceasta fusese provocată de evenimentele zilei, de plimbarea şi febra mea. Fapt e că, spunându-i noapte bună, am îmbrăţişat-o cu căldură şi putere ca pe prietenul meu cel mai drag, cel mai duios şi în aceeaşi clipă emoţiile trăite mi-au copleşit inima, dintr-o dată neputincioasă; ghemuindu-mă la pieptul ei, plângeam aproape. Dându-şi seama de emoţia mea, ştrengăriţă părea, la rândul ei, uşor emoţionată…

— Eşti un băieţaş foarte bun, şopti ea, privindu-mă cu blân-deţe în ochi şi te rog să nu mai fii supărat pe mine. Nu-i aşa că n-ai să mai fii?

Într-un cuvânt, eram acum prietenii cei mai buni, plini de iubire unul pentru altul.

Deşi m-am deşteptat destul de devreme, soarele îmi şi inundase odaia cu lumina lui vie. Am sărit din pat cu desăvârşire sănătos şi împrospătat, de parcă în ajun nici n-aş fi avut febră; simţeam acum în locul ei o inexplicabilă bucurie. Aducându-mi aminte de întâmplările din ajun, mi-am zis că aş da toată fericirea vieţii mele pentru ca în clipa aceea s-o pot îmbrăţişa ca în ajun pe noua mea prietenă, pe frumoasa blondă. Era însă prea devreme, toată lumea dormea. M-am îmbrăcat în grabă şi am coborât în grădină,

iar de acolo' am trecut în pădurice. Căutam să ajung unde verdeaţa era mai deasă, unde copacii miroseau mai puternic a răşină, iar razele soarelui străbăteau cu şi mai multă voioşie, parcă bucurându-se că au reuşit ici-colo să străpungă ceţoasa învălmăşeală a frunzelor. Era o dimineaţă minunată.

Tot înaintând, am ieşit în cele din urmă în capătul celălalt al păduricii, spre râul Moscova. Curgea la vreo două sute de paşi, la poalele unei coline. Pe malul celălalt se cosea iarbă. Am rămas în loc uitându-mă cum şiruri întregi de coase ascuţite scânteiază deodată în soare, la fiecare mişcare a cosaşilor, cum dispar apoi din nou ca nişte şerpi de foc, de parcă s-ar fi ascuns undeva; cum iarba retezată de la rădăcină cade pe-o parte, în brazde destul de groase, aşternute în rânduri drepte şi lungi. Nu ştiu cât timp am stat aşa contemplând, dar deodată am tresărit auzind în pădurice, la vreo douăzeci de paşi de mine, pe drumeagul care lega drumul cel mare de conac, fornăitul şi bătăile nerăbdătoare de copită ale unui cal care scurma pământul. Nu ştiu dacă I-am auzit chiar din clipa când călăreţul a ajuns acolo şi s-a oprit în loc, sau dacă auzeam de mai multă vreme zgomotele acestea în ureche, fără să mă fi putut trezi din visarea mea. Împins de curiozitate, am pătruns în pădurice şi, străbătând câţiva paşi, am auzit voci*; se vorbea în şoaptă, repede. M-am apropiat mai mult, dând binişor în lături cele din urmă crengi ale ultimelor tufişuri din marginea drumeagului. Şi deodată m-am dat înapoi, cuprins de uimire: în faţa mea apăru rochia albă binecunoscută şi un glas domol de femeie răsună în inima mea ca o muzică. Era doamna M. Stătea în picioare lângă un călăreţ care-i spunea ceva în grabă, de pe cal. Spre uimirea mea, l-am recunoscut pe N., chiar tânărul acela care ne părăsise încă de ieri dimineaţă şi de persoana căruia părea atât de preocupat domnul M. Dar se spunea atunci că pleacă undeva foarte departe, în sudul Rusiei; de

aceea am şi fost atât de mirat, văzându-l din nou aici, atât de dimineaţă şi singur cu doamna M.

Ea era însufleţită şi tulburată cum n-o mai văzusem niciodată; pe obrajii ei sclipeau lacrimi luminoase. Tânărul o ţinea de mână, pe care o săruta aplecat din şa. Prinsesem tocmai clipa despărţirii lor. Păreau grăbiţi. In cele din urmă, tânărul scoase din buzunar un plic închis pe care-l întinse doamnei M., o îmbrăţişa cu un singur braţ, ca şi înainte, fără să se dea jos de pe cal şi o sărută lung şi fierbinte. Apoi dădu pinteni calului şi trecu prin faţa mea ca o săgeată. Doamna M. îl petrecu câteva clipe din ochi, apoi, îngândurată şi tristă, se îndreptă spre casă. După ce făcu însă câţiva paşi pe drumeag, păru să se fi trezit dintr-un vis, îşi făcu în grabă loc prin tufiş şi porni spre pădurice.

Am mers în urma ei, tulburat şi uimit de cele văzute. Inima-mi bătea puternic în piept, ca de o sperietură. Mă simţeam amorţit, mă mişcăm ca într-o ceaţă. Gândurile-mi erau împrăştiate, învălmăşite; ţin minte că mă simţeam cuprins de o mare şi inexplicabilă tristeţe. Din când în când, în faţa mea se arăta o clipă prin verdeaţă rochia ei albă. Mergeam în urma ei, fără să vreau, fără s-o scap din vedere, tremurând însă de frică să nu mă observe. In cele din urmă, ieşi în poteca ce ducea spre grădină. Am aşteptat câteva secunde şi am ieşit şi eu acolo. Dar mare mi-a fost mirarea când am zărit deodată pe nisipul roşietic al potecii plicul închis pe care l-am recunoscut de la prima privire, chiar plicul acela care fusese înmânat cu zece minute înainte doamnei M.

L-am ridicat de jos: nu era nimic scris pe el – nici pe o parte, nici pe alta. Nu era prea mare, dar plin şi greu, de parcă ar fi avut înăuntru vreo trei foi, poate şi mai multe.

Ce era în plicul acela? Conţinea fără îndoială dezlegarea întregului mister. Poate că se spuneau în el lucruri pe care N. nici n-a sperat să le poată rosti în graba scurtei lor întâlniri. Nici nu descălecase măcar… Poate că se grăbea

ori se mai temea că nu se va putea stăpâni în ceasul despărţirii; cine ştie…

M-am oprit, fără să ies în potecă, am aruncat plicul într-un loc foarte vizibil şi nu l-am slăbit din ochi, cu gândul că doamna M. va observa că l-a pierdut şi se va întoarce să-l caute. Dar după ce am aşteptat vreo patru minute, n-am mai putut să rabd, am ridicat de jos plicul găsit, l-am vârât în buzunar şi am pornit în goană s-o ajung din urmă pe doamna M. Am ajuns-o tocmai în grădină, pe aleea cea mare; se îndrepta direct spre casă cu paşi repezi, grăbită, îngândurată încă şi cu ochii lăsaţi în pământ. Nu ştiam ce să fac. Să mă apropii şi să-i dau plicul? Aceasta ar fi însemnat să recunosc că ştiu tot, că am văzut totul. M-aş fi trădat din primul moment. Şi cum aş mai fi putut să mă uit la ea după aceea? Cum s-ar fi uitat ea în ochii mei? Am tot aşteptat să-şi dea seama, să constate pierderea şi să se întoarcă. Atunci aş fi putut să arunc pe ascuns plicul în calea ei, ca să-l găsească. Asta nu se mai putea însă! Eram prea aproape de casă; o şi zăriseră ceilalţi…

Ca un făcut, în dimineaţa aceea aproape toată lumea se sculase foarte devreme, pentru că, încă din ajun, în urma excursiei nereuşite, hotărâseră să facă o altă plimbare de care eu încă nu aflasem. Se pregăteau de plecare şi-şi luau cafeaua pe terasă. Am aşteptat vreo zece minute ca să nu fiu văzut împreună cu doamna M., apoi, făcând un ocol prin grădină, am pornit înspre casă prin cealaltă parte, cu mult în urma ei. Ea se plimba încolo şi încoace pe terasă, palidă şi îngrijorată, cu mâinile încrucişate pe piept; se vedea că se căzneşte să se stăpânească, să-şi înfrângă zbuciumul, deznădejdea ce se citeau în ochii, în mersul, în toate mişcările ei. Uneori cobora treptele şi făcea câţiva paşi printre răzoa-rele de flori înspre grădină; ochii ei căutau atunci cu nerăbdare şi aviditate, cu imprudenţă chiar ceva pe nisipul cărărilor şi jos, pe terasă. Nu mai exista nici o îndoială: constatase pierderea şi părea să-şi închipuie că şi-

a pierdut plicul undeva pe aici, prin apropierea casei. Da, aşa era; era convinsă că aşa s-a întâmplat.

Mai întâi unii, apoi alţii şi-au dat seama cât de palidă şi de tulburată era. O copleşiră cu întrebări asupra sănătăţii, cu sfaturi plictisitoare; iar ea era nevoită să răspundă cu glume, să râdă şi să pară veselă. Uneori arunca o privire spre soţul ei, care stătea în picioare, într-un colţ al terasei, de vorbă cu două doamne; şi atunci biata femeie era cuprinsă deodată de acelaşi tremur nervos, de aceeaşi tulburare ca şi în prima seară când venise el. Cu mâna în buzunar, strângeam cu străşnicie plicul şi mă ţineam departe de tot, rugându-mă la toţi zeii ca doamna M. să mă observe. Voiam s-o îmbărbătez, s-o liniştesc, măcar din privire; să-i spun ceva, în treacăt, pe furiş. Dar când, din întâmplare, şi-a oprit ochii asupra mea, am tresărit şi mi-am lăsat privirile în jos.

Li vedeam zbuciumul şi nu mă înşelam. Nu ştiu nici până acum care era taina ei, nu ştiu nimic în afară de cele ce am văzut cu ochii mei şi ce am povestit acum. Legătura dintre ei doi era poate de altă natură decât cea pe care puteai s-o bănuieşti la prima vedere. Poate că sărutul acela fusese un sărut de despărţire sau încă o ultimă şi neînsemnată răsplată pentru jertfa adusă în numele liniştii şi onoarei ei. N. plecase; poate că o părăsise pentru totdeauna. In sfârşit, până şi scrisoarea pe oare o ţineam strâns în mână, cine ştie ce putea să conţină? Cine să^i judece şi cum? Şi totuşi, nu exista nici o îndoială că o dezvăluire subită a acestei taine ar fi fost în viaţa ei ceva îngrozitor, o lovitură de trăsnet. Ţin minte şi acum expresia ei din clipa aceea; nici că putea să existe suferinţă mai mare. Să simţi, să ştii, să fii sigur şi să aştepţi aşa cum se aşteaptă o execuţie capitală, ca peste un sfert de oră, poate chiar peste un minut, totul să fie dat în vileag; plicul putea să fie găsit, ridicat de cineva, deschis de oricine, căci nu purta pe el nici o adresă. Şi atunci… Ce ar fi urmat? Ce pedeapsă putea să fie mai groaznică decât cea pe care o aşteaptă? Umbla printre

viitorii ei judecători. Încă o clipă şi chipurile lor linguşitoare, zâmbitoare, urmau să devină neînduplecate, ameninţătoare. Avea să citească, scrise pe ele, batjocura, răutatea şi dispreţul glacial, după care, peste viaţa ei avea să se aştearnă o noapte veşnică, fără speranţa unei lumini... Pe vremea aceea, nu înţelegeam totul aşa cum înţeleg acum. Nu puteam decât să bănuiesc, să presimt, cu strângere de inimă, primejdia pe care nici nu o realizam în întregime. Oricare ar fi fost taina ei, clipele de durere, al căror martor am fost şi pe care nu le voi uita niciodată, au putut să-i ispăşească multe, dacă avea ceva de ispăşit.

Dar iată că răsunară chemări voioase şi invitaţii de plecare; o veselă însufleţire se stârni printre oaspeţi, din toate părţile începură râsete şi vorbe. In două minute, terasa s-a golit. Doamna M.

Renunţă la plimbare, mărturisind, în sfârşit, că râii se simte bine. Slavă Domnului, toată lumea pleca, toată lumea era grăbită, nu mai aveau când s-o plictisească cu regrete, întrebări şi sfaturi. Acasă rămăseseră doar câţiva invitaţi. Bărbatul ei îi spuse câteva cuvinte. Ea îl asigură că o să-i treacă chiar în ziua aceea, îl rugă să fie liniştit, că nu e cazul să stea întinsă şi că ar prefera să se ducă în grădină, singură... cu mine... Îmi aruncă o privire. Nici nu se putea un noroc mai mare! Am roşit de bucurie şi în clipa următoare eram amândoi pe drum.

Porni pe aceleaşi alei, cărări şi drumuri pe care se întorsese curând din pădurice, refăcând instinctiv drumul parcurs, cu privirea fixă în faţa ei, fără să-şi ridice ochii, căutând pe pământ fără să-mi răspundă, uitând poate cu desăvârşire că merg şi eu alături de ea.

Când am ajuns însă aproape de locul unde ridicasem scrisoarea şi unde se termina cărarea, doamna M. se opri deodată şi, cu glasul slab, frânt de durere, îmi spuse că se simte mai prost şi că mai bine s^ar întoarce acasă. Când a ajuns la grilajul grădinii, s-a oprit iar şi a rămas o clipă pe gânduri; pe buzele ei a fluturat un zâmbet amar şi, sleită de

puteri, chinuită, hotărâtă să înfrunte orice, să se supună oricărui destin, se întoarse din nou în tăcere pe primul ei drum, uitând de data asta chiar să mi-o mai spună.

Mi se rupea inima de mila ei, dar nu ştiam ce să fac.

Am pornit deci, sau, mai bine zis, am condus-o la locul de unde cu un ceas înainte am auzit tropotul calului şi convorbirea lor. Aici, lângă un ulm umbros, se afla o bancă tăiată dintr-un bloc imens de piatră; în jurul ei se încolăcise iedera şi creşteau iasomie sălbatică şi măcieşi (păduricea era plină de punţi, de chioşcuri, de grote şi de alte surprize de felul acesta). Doamna M. se aşează pe bancă, privind în neştire minunatul tablou ce se dezvăluia în faţa noastră. După o clipă, deschise cartea şi se cufundă în ea, fără să întoarcă vreo filă, fără să citească, aproape neştiind ce face. Intre timp se făcuse ora nouă şi jumătate. Soarele se suise sus pe cer şi plutea acum măreţ prin azurul adânc, mistuindu-se parcă în propriul lui foc. Cosaşii se depărtaseră mult; aproape că nu-i mai vedeam de pe malul nostru. În urma lor se întindeau la nesfârşit brazde de iarbă cosită şi rarele adieri de vânt aduceau până la noi înmiresmata ei suflare. În jur răsuna neobositul concert al păsărilor, care „nici nu seceră, nici nu seamănă”, ci sunt libere ca văzduhul pe care îl spintecă cu aripile lor agere. În această clipă, orice floare, parcă până şi cel mai mic firicel de iarbă, înălţând miresme de jertfă, spun creatorului lor: „Părinte, sunt fericită!”.

Am aruncat o privire sărmanei femei care, numai ea, era ca o moartă în mijlocul acestei bucurii: două lacrimi mari, izvorâte din durerea sfâşietoare a inimii, încremeniseră pe genele ei. In puterea mea stătea să înviorez şi să fac fericită biata inimă sfâşiată de durere; nu ştiam însă cum să procedez, cum să fac primul pas. Eram chinuit. Am vrut de o sută de ori să mă apropii de ea şi de fiecare dată un sentiment mai puternic ca mine mă ţintuia locului, de fiecare dată obrajii mei se îmbujorau ca focul.

Deodată îmi trece prin cap un gând luminos. Găsisem mijlocul căutat; mă simţeam renăscând la viaţă.

— Nu vreţi să vă culeg un buchet de flori? I-am spus cu un glas atât de voios, încât doamna M. a ridicat deodată capul şi s-a uitat la mine cu atenţie.

— Culege, rosti ea, în sfârşit, cu glasul slab, zâmbând uşor, apoi îşi coborî iarăşi ochii pe carte.

— S-ar putea să cosească şi aici toată iarba şi atunci nu mai găsim flori, i-am strigat, pornind voios la treabă.

Mi-am înjghebat îndată un buchet, simpluţ şi sărac. Nu merita nici măcar să-l ţii într-o odaie; dar cu câtă voioşie îmi bătea inima în timp ce-l adunam şi-l legam! Măcieşi şi iasomie sălbatică culesesem dinainte. Ştiam însă că în apropiere este şi un lan de secară ce dădea în pârg. M-am repezit până acolo după cicoare. Le-am amestecat cu nişte spice lungi de secară, alegându-le pe cele mai aurii şi cele mai pline. Tot acolo, pe aproape, am nimerit şi un pâlc întreg de „nu mă uita” şi aşa buchetul meu a început să se întregească. Mai departe, pe câmp, am găsit clopoţei albaştri şi nişte garofiţe, am adus şi nuferi galbeni tocmai de pe malul râului. In sfârşit, întorcându-mă şi trecând o clipă prin pădurice ca să-mi fac rost de acolo de câteva frunze de arţar pal-mate, de un verde-aprins şi să le pun împrejurul buchetului meu, am dat întâmplător peste o familie întreagă de panseluţe, alături de care norocul a vrut ca aroma puternică de violete să dea în vileag însăşi floarea, pitulată în iarba deasă şi stropită cu strălucitoare picături de rouă. Buchetul meu era gata. L-am legat cu un firicel lung şi subţire de iarbă, răsucit ca o aţă, iar în el am introdus binişor scrisoarea, acoperind-o cu flori, în aşa fel, încât să poată fi observată, în cazul când buchetul meu s-ar bucura de cea mai mică atenţie.

I l-am adus doamnei M.

În drum, mi s-a părut că scrisoarea iese prea mult în evidenţă şi am acoperit-o ceva mai bine. Apropiindu-mă şi mai mult, am vârât-o mai adânc între flori şi, în sfârşit, când

am ajuns aproape lângă ea, am ascuns-o atât de bine în mijlocul buchetului, încât de afară nu se mai vedea nimic. Obrajii mei ardeau ca para focului. Aş fi vrut să-mi îngrop faţa în căuşul palmelor şi să fug de acolo; ea mi-a luat însă florile, distrată, ca şi cum ar fi uitat cu totul că mă dusesem să le culeg. Întinse mâna aproape fără să privească şi luă darul meu ca să-l pună îndată pe bancă, de parcă i l-aş fi oferit în acest scop, apoi îşi coborî iarăşi, absentă, privirile pe carte. Îmi venea să plâng de necaz la gândul că am dat greş. „Numai de ar rămâne buchetul lângă ea, îmi ziceam în gând, de nu l-ar uita aici!” M-am culcat pe-aproape, în iarbă, punându-mi capul pe braţul drept, cu ochii închişi de parcă m-ar fi biruit somnul. Nu-mi luam însă ochii de pe ea şi aşteptam…

Aşa au trecut vreo zece minute; mi se părea că doamna M. devine tot mai palidă… Şi deodată o întâmplare binecuvântată mi-a venit în ajutor.

O albină mare şi aurie, pe care vântuleţul cel bun o adusese spre norocul meu, a zumzăit dintâi deasupra capului meu, apoi a zburat spre doamna M. care s-a apărat de ea dând o dată, de două ori din mână, dar albina parcă înadins devenea din ce în ce mai insistentă. În cele din urmă, doamna M. a apucat buchetul meu şi l-a. Agitat în faţa ei. În aceeaşi clipă, plicul scăpă din mijlocul florilor şi căzu pe cartea deschisă. Am tresărit. Doamna M. a privit câteva clipe, mută de uimire, când plicul, când florile pe care le ţinea în mână; nu-i venea să-şi creadă ochilor… Deodată, s-a îmbujorat, s-a aprins tare la faţă şi s-a uitat la mine. Dar eu îi şi prinsesem privirea. Am închis ochii, prefăcându-mă că dorm; pentru nimic în lume n-aş mai fi îndrăznit s-o privesc drept în faţă. Inima mi se strângea şi se zbătea în piept, ca o păsărică căzută în mâinile unui băieţaş cârlionţat de la ţară. Nu mai ţin minte cât timp am rămas aşa, cu ochii închişi: cred că vreo două-trei minute; în cele din urmă, m-am încumetat să-i deschid. Doamna M. sorbea cu nesaţ scrisoarea şi, judecind după obrajii ei

îmbujoraţi, după ochii înlăcrămaţi şi plini de strălucire, după faţa ei luminată în care fiece trăsătură părea că freamătă de bucurie, mi-am putut da seama că scrisoarea i-a adus fericire şi că ţoţ dorul şi durerea ei se împrăştiaseiî ca fumul. Şi inima mea fu cuprinsă de un sentiment chinuitor de dulce, pe care-mi era foarte greu să-l ascund. Niciodată nu voi uita această clipă. Deodată, de departe, se auziră chemări: - Madame M.! Nathalie, Nathalie!

Nu le-a răspuns, s-a sculat însă repede de pe bancă, s-a apropiat de mine şi s-a aplecat deasupra mea. Simţeam că mă priveşte drept în faţă. Genele începură să-mi tremure; m-am stăpânit însă şi nu am deschis ochii. Căutam să respir cât mai egal şi mai liniştit, dar bătăile nebuneşti ale inimii mă înăbuşeau. Răsuflarea ei caldă îmi ardea obrajii; se aplecă jos de tot, mai-mai să-mi atingă faţa, vrând parcă să mă pună la încercare. În cele din urmă, o sărutare şi picături de lacrimi căzură pe mâna mea pe care o ţineam pe piept. O sărută de două ori.

— Nathalie! Nathalie, unde eşti? Se auzi din nou, de rândul acesta aproape de tot.

— Vin îndată! Rosti doamna M. cu glasul ei plin, argintiu, dar asurzit şi tremurând de plâns, atât de încet, încât numai eu puteam s-o aud. Vin îndată!

Dar în aceeaşi clipă, în sfârşit, inima m-a trădat, trimiţându-mi parcă dintr-o dată tot sângele ei în obraji. În aceeaşi clipă, o sărutare fugară, dar fierbinte îmi arse buzele. Am scos un ţipăt uşor, am deschis ochii, dar peste ei a căzut pe dată micul fular de voal ce-mi dăduse în ajun; parcă ar fi vrut să mă ferească de soare. În clipa următoare nu mai era lângă mine. N-am mai auzit decât foşnetul paşilor ei care se depărtau grăbit. Eram singur.

Am apucat fularul şi l-am acoperit cu sărutări, nebun de fericire; timp de câteva clipe am fost ca ieşit din minţi!… Venin-du-mi cu greu în fire, sprijinit în coate pe iarbă, priveam înaintea mea, pierdut şi nemişcat, la dealurile din jur cu ogoarele lor pestriţe, la râul ce le ocolea şerpuind şi,

hăt-departe, cât puteam urmări cu ochii, printre alte dealuri şi sate împrăştiate ca nişte puncte în depărtări scăldate de soare, la pădurea viorie ce abia se zărea în depărtare, fumegând în marginea cerului încins, dogoritor; încetul cu încetul, un fel de împăcare dulce, născută parcă din liniştea solemnă a priveliştii, îmi domoli inima răscolită. M-am simţit uşurat şi am răsuflat mai în voie… Dar sufletul meu era plin de un ascuns şi dulce zbucium, de un fel de revelaţie şi, în acelaşi timp, de o presimţire. Inima mea, care tresaltă uşor de aşteptare, părea sa ghicească ceva, cu stială, spaimă şi bucurie… Şi deodată tot pieptul meu a fost zguduit dureros de ceva ce părea să-l fi străpuns, iar din ochi mi-au izvorât lacrimi, nişte lacrimi dulci. Mi-am acoperit faţa cu mâinile şi, tremurând tot, ca un fir de iarbă, m-am lăsat pradă celei dintâi dezvăluiri a inimii, celei din-tâi treziri, încă neclare, a firii din mine… Din clipa aceea, a luat sfârşit copilăria mea.

Întorcându-mă după două ore acasă, n-am mai găsit-o pe doamna M.: plecase împreună cu soţul ei la Moscova, pentru nu ştiu ce motiv neaşteptat. Şi nu mi-a mai fost dat să mă întâlnesc cu ea niciodată.

SFÂRŞIT